

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Waterschap Drents Overijsselse Delta
De heer H.H.T. van der Steen
Postbus 60
8000 AB ZWOLLE

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij
Dhr. A. van der Wal
telefoon 038 499 7696
ag.vd.wal@overijssel.nl

Onderwerp: Wet natuurbescherming; opdracht muskus- en beverratten

Datum
18.06.2018
Kenmerk
2018/0307013
Pagina
1
Uw brief
Uw kenmerk

Zaaknummer

Geachte heer Van der Steen,

U heeft namens het *Waterschap Drents Overijsselse Delta*, het *Waterschap Vechtstromen*, het *Waterschap Hunze en Aa's* en het *Waterschap Noorderzijlvest* een aanvraag voor een opdracht op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 31 mei 2018² ontvangen.

De opdracht is bedoeld voor het bestrijden van muskus- en beverratten in de provincie Overijssel. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Op 1 januari 2017 is de Wnb in werking getreden. Deze wet vervangt onder andere de Flora- en faunawet. In de Wnb zijn regels voor de bestrijding van exoten en verwilderde dieren opgenomen. De wet geeft ons de mogelijkheid om opdracht te geven aan muskus- en beverrat-bestrijdingsorganisaties om de omvang van populaties van de beverrat (*Myocastor coypus*) en de muskusrat (*Ondatra zibethicus*) te beperken. Ook biedt de wet ons de mogelijkheid om regels te stellen voor de inzet van middelen, toestemming te geven voor betreding van gronden en het stellen van voorschriften.

Omdat enkele muskus- en beverratbestrijdingsorganisaties in meerdere provincies actief zijn, worden ze met verschillende voorschriften rond bijvoorbeeld het gebruik van vangmiddelen geconfronteerd. Omdat dat niet bevorderlijk is voor een heldere en eenduidige uitvoering van de bestrijdingstaak is in het Interprovinciaal overleg (IPO) afgesproken om uniformiteit in de uitvoering van schadebeheer en bestrijding van muskus- en beverratten te krijgen. Met deze opdracht geven wij invulling aan deze afspraak conform het door het IPO afgesproken model.

¹ Op basis van art. 3.18 lid 1
² EDO-kenmerk 2018/0306969

Besluit

Wij besluiten:

- I. aan de bestrijdingsorganisatie *Muskus- en beverratten bestrijding Noordoost Nederland* (daaronder vallen het Waterschap Drents Overijsselse Delta, Waterschap Vechtstromen, Waterschap Hunze en Aa's en Waterschap Noorderzijlvest)³ opdracht te geven om de omvang van de populatie van de muskusrat en van de beverrat in de provincie Overijssel te beperken;⁴
- II. de opdracht tot de beperking van de omvang van de populatie van de muskusrat en van de beverrat af te geven in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, visgronden, wateren en andere eigendommen (met name gewassen en oeverkanten/oeverbeschermingen, en overige waterstaatkundige en infrastructurele werken), ter bescherming van wilde flora en fauna, en ter instandhouding van natuurlijke habitats;⁵
- III. dat de personen die namens de organisaties als bedoeld onder I zorg dragen voor de uitvoering van de werkzaamheden, ook zonder toestemming van de grondeigenaar, toegang hebben tot alle gronden binnen het grondgebied van de provincie Overijssel zo nodig met behulp van de sterke arm zoals bedoeld in art. 3.18 lid 2a van de Wnb;
- IV. dat de personen bedoeld onder III die beschikken over de bemaatigde dieren of delen van deze dieren, ter beperking van de kans op het uitbreken van ziektes, uit de bebouwde kom dienen te verwijderen;⁶
- V. dat de personen bedoeld onder III voor het vangen en doden van muskusratten uitsluitend gebruik mogen maken van:⁷
 - a. Klemmen niet zijnde pootklemmen;⁸
 - b. Dodende kooien met bijvangst beperkende voorzieningen;⁹
 - c. Levend vangende kooien;¹⁰
 - d. Vuur-, gasdruk- en luchtdrukwapens ^{11 12} al dan niet voorzien van geluiddemper¹³;

Datum
18.06.2018
Kenmerk
2018/0307013
Pagina
2
Uw brief

³ Of een opvolger van (een van) deze organisaties.

⁴ Op grond van art. 3.18 van de Wet natuurbescherming, en art. 3.25 eerste lid en art. 3.25 vierde lid sub b van Wet natuurbescherming in samenwerking met art. 3.24 lid vier van de Wet natuurbescherming.

⁵ Wet natuurbescherming art. 3.18 in samenwerking met art. 3.17 lid 1 sub b en c.

⁶ Wet natuurbescherming art. 3.18 lid 3.

⁷ Alle genoemde middelen mogen alleen gebruikt worden overeenkomstig de door de Unie van Waterschappen vastgestelde gedragscode en de bijhorende werkinstructies.

⁸ Klemmen zijn géén verboden middelen indien die gebruikt worden bij het voorkomen van schade aan waterstaatswerken, veroorzaakt door muskus- en beverratten, ter uitvoering van artikel 3.2a van de Waterwet, door personen die in dienst zijn of handelen in opdracht van een waterschap en die aantoonbaar de nodige kennis en vaardigheden bezitten om deze taak doeltreffend uit te voeren. Deze mogen ook 'buiten gebouwen' gehouden en gebruikt worden. (zie Besluit natuurbescherming art. 3.10 onder b. 2°)

⁹ Besluit natuurbescherming art. 3.10 onder e.

¹⁰ Besluit natuurbescherming art. 3.10 onder e.

¹¹ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 1 sub d3°.

¹² De Nota van toelichting (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-383.html#d17e3965>) geeft het volgende aan: "Onder het begrip «geweer», zoals gebruikt in de wet en in de onderhavige artikelen, moeten ook luchtdrukwapens worden begrepen."

¹³ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 2c in samenwerking met Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid 4 in samenwerking met Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 3

e. Middelen tot delven en slaan,¹⁴ en honden¹⁵ (niet zijnde lange honden);

VI. Dat de personen bedoeld onder III voor het vangen en doden van beverratten gebruik mogen maken van:

- a. Levend vangende kooien;¹⁶
- b. Vuur-, gasdruk- en luchtdrukwapens¹⁷ al dan niet voorzien van geluiddemper¹⁸;
- c. Middelen tot delven en slaan,¹⁹ en honden²⁰ (niet zijnde lange honden);

VII. dat het voor de personen bedoeld onder III toegestaan is zich buiten gebouwen te bevinden met de onder V en VI genoemde vang- en dodingsmiddelen.²¹

VIII. dat het voor de personen bedoeld onder III toegestaan is het geweer²² (Vuur-, gasdruk- en luchtdrukwapens) al dan niet voorzien van geluiddemper²³ te gebruiken in een gebied dat niet aan de regels van een jachtveld voldoet zoals gesteld in de Wet natuurbescherming Artikel 3.26 lid 1 sub b in samenwerking met Artikel 3.12 van het Besluit natuurbescherming.

IX. dat het voor de personen bedoeld onder III toegestaan is het geweer²⁴ (Vuur-, gasdruk- en luchtdrukwapens) al dan niet voorzien van geluiddemper²⁵ te gebruiken binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid, van de wet;²⁶

X. dat levend vangkooien die niet voorzien zijn van een kooizender regelmatig gecontroleerd dienen te worden, tenminste elke 24 uur;²⁷

XI. dat indien bij het gebruik van een levend vangkooi andere diersoorten dan de muskusrat of beverrat worden gevangen, deze onverwijd in vrijheid dienen te worden gesteld;²⁸

XII. dat bijvangsten van een Otter of Bever dienen per ommegaande aan een toezichthouder van de provincie Overijssel gemeld te worden op het telefoonnummer: 038 425 24 23. De toezichthouder kan dan ter plekke constateren of voldaan is aan de vereisten zoals gesteld in voorschriften V en VI van deze ontheffing, en de

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

3

Uw brief

¹⁴ Middelen die voor delven en slaan gebruikt worden zijn niet bij wet verboden, en kunnen toegepast worden.

¹⁵ Wet natuurbescherming art. 3.24 lid 5 in samenwerking met art. 3.24 lid 6

¹⁶ Besluit natuurbescherming art. 3.10 onder e.

¹⁷ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 1 sub d3°

¹⁸ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 2c in samenwerking met Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid 4 in samenwerking met Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 3

¹⁹ Middelen die voor delven en slaan gebruikt worden zijn niet bij wet verboden, en kunnen toegepast worden.

²⁰ Wet natuurbescherming art. 3.24 lid 5 in samenwerking met art. 3.24 lid 6

²¹ Besluit natuurbescherming art. 3.10

²² Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 1 sub d3°

²³ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 2c in samenwerking met Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid 4 in samenwerking met Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 3

²⁴ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 1 sub d3°

²⁵ Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 2c in samenwerking met Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid 4 in samenwerking met Wet natuurbescherming art. 3.26 lid 3

²⁶ Besluit natuurbescherming art. 3.16 lid b

²⁷ Wet natuurbescherming art. 3.24 lid 1 en art. 3.24 lid 3

²⁸ Wet natuurbescherming art. 3.24 lid 1 en art. 3.24 lid 3

vereisten uit de gedragscode van de Unie van Waterschappen en de bijhorende werkinstructies;²⁹

- XIII. dat bij bijzondere weersomstandigheden deze opdracht kan worden opgeschort;
- XIV. nadere voorschriften zoals opgenomen in bijlage 1 te verbinden aan dit besluit;
- XV. dat dit besluit één dag na verzending van dit besluit in werking treedt;
- XVI. deze opdracht geldt jaarrond en in beginsel voor onbepaalde tijd;
- XVII. deze opdracht vervangt met ingang van het tijdstip waarop zij in werking treedt, de op 7 maart 2003 verleende aanwijzing ex. artikel 67 Flora- en faunawet voor het bestrijden van muskus- en beverratten.
De aanwijzing ex. artikel 67 Flora- en faunawet voor het bestrijden van muskus- en beverratten van 7 maart 2003 vervalt op het tijdstip waarop deze opdracht onherroepelijk wordt.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

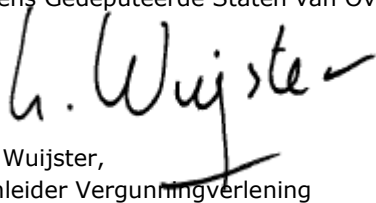
4

Uw brief

Tot slot

Heeft u nog vragen naar aanleiding van deze beslissing, dan kunt u bellen met de heer A. van der Wal op telefoonnummer 038 499 7696.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

²⁹ Er geldt een maximale wachttijd van twee uur voor de medewerkers van de Waterschappen, dat wil zeggen: indien een toezichthouder van de provincie Overijssel het noodzakelijk acht ter plekke een constatering te doen, dient dit binnen twee uur na de telefonische melding van een bijvangst te gebeuren.

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
- Provincie Gelderland;
- Provincie Drenthe;
- Faunabeheereenheid Overijssel;
- Politie 'Eenheid Oost-Nederland'
- BIJ12, Unit Faunafonds, t.a.v. de secretaris;
- Stichting de Faunabescherming;
- De Koninklijke Jagersvereniging;
- Nederlandse Organisatie Voor Jacht en Grondbeheer;
- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren;
- Vogelbescherming Nederland, Postbus 925, 3700 AX Zeist;
- Alle gemeenten in de provincie;
- Waterschap Drents Overijsselse Delta;
- Waterschap Vechtstromen;
- Waterschap Hunze en Aa's;
- Waterschap Noorderzijlvest;
- Natuurmonumenten;
- Staatsbosbeheer;
- Landschap Overijssel.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

5

Uw brief

Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u binnen zes weken na de datum van verzending van dit besluit bezwaar maken bij Gedeputeerde Staten van Overijssel. Hoe u dat moet doen kunt u hieronder lezen.

Hoe kunt u een bezwaar indienen?

Binnen zes weken, ingaand op de dag na de datum van verzending van dit besluit, kan een belanghebbende een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, postbus 10078, 8000 GB Zwolle (telefoon 038 – 499 93 05).

U kunt het bezwaarschrift ook per elektronisch formulier verzenden. Dit formulier kunt u vinden op www.Overijssel.nl/loket/bezwaar-klacht. Indienen per fax is ook mogelijk. Het faxnummer van het Team Juridische Zaken is: 038 - 425 48 02.

Verplichte onderdelen van een bezwaarschrift

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en bevat in ieder geval:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. machtiging als u namens een belanghebbende bezwaar indient;
- c. de dagtekening;
- d. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- e. de gronden van het bezwaar.

Voor de behandeling van een bezwaarschrift bij de provincie Overijssel is geen griffierecht verschuldigd. Voor inlichtingen over de bezwaarprocedure kunt u contact opnemen met de provinciaal medewerker die bij het besluit is vermeld.

Voorlopige voorziening vragen als snelle reactie nodig is

Indien spoed dat vereist is het mogelijk een voorlopige voorziening te vragen bij de Voorzieningenrechter van de Sector Bestuursrecht Rechtbank Overijssel (telefoon 088 361 55 55). In dat geval is griffierecht verschuldigd. Voorwaarde is dat u een bezwaarschrift heeft ingediend.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

6

Uw brief

Bijlage 1: Aanvullende voorschriften

1. Deze opdracht mag alleen worden gebruikt door personen die daarvoor schriftelijk door de bestrijdingsorganisatie zijn gemachtigd. De gemachtigde dient in het bezit te zijn van de schriftelijke machtiging waaruit blijkt dat hij/zij muskusrattenbestrijder is bij één van de genoemde organisaties genoemd onder I van het besluit. Die schriftelijke machtiging moet op eerste vordering aan de daartoe bevoegde ambtenaren ter inzage worden gegeven;
2. De bestrijdingsorganisaties genoemd onder I van het Besluit zijn verplicht de onder III van het besluit bedoelde persoon van zijn bestrijdingstaak te ontheffen indien:
 - a. de persoon verwijtbaar in strijd handelt met de in deze opdracht vastgelegde voorschriften, of met de Landelijke gedragscode muskus- en beverratten zoals vastgesteld door bestuurlijke Commissie Muskus- en Beverratten van de Unie van Waterschappen op basis van de Flora- en Faunawet³⁰ of de opvolger van deze gedragscode en;
 - b. Gedeputeerde Staten van de provincie hierom verzoekt.
3. Het gebruik van wapens en de inzet van een hond/honden is slechts toegestaan als dit plaats vindt bij schriftelijke machtiging van de betrokken bestrijdingsorganisatie. Gasdruk- en luchtdrukwapens worden slechts gebruikt voor het doden van levend in de kooi gevangen muskusratten of beverratten;
4. Voor zover in natuurgebieden wordt bestreden, zal dit met betrekking tot de periode, het tijdstip en de wijze van bemachtiging in overleg met de beheerder plaats vinden;
5. Ter evaluatie van de vangststrategie en dergelijke moet er een permanent gebruikt digitaal administratie systeem zijn waarin per vangstlocatie, de vangstaantallen van alle gevangen dieren per vangmiddel worden bijgehouden.
6. Voor 1 juni van elk kalenderjaar stuurt de bestrijdingsorganisatie(s), een samenvattende rapportage naar gedeputeerde staten van Overijssel; t.a.v. het team PD-vergunningen. Deze rapportage omvat minimaal, een specificatie van de bemachtigde dieren naar soort, vangmiddel, periode, en een lijst van eventuele dode bijvangsten, gespecificeerd naar periode en vangmiddel. Zo nodig wordt in het rapport een advies opgenomen met betrekking tot eventuele aanpassing van de opdracht van Gedeputeerde Staten.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

7

Uw brief

³⁰ Er wordt gewerkt aan een nieuwe Gedragscode Wet Natuurbescherming voor Waterschappen die gebaseerd wordt op de nieuwe Wet natuurbescherming. Deze Gedragscode Waterschappen gaat ter goedkeuring naar LNV. In de Gedragscode Waterschappen wordt muskus- en beverratbestrijding opgenomen in het hoofdstuk praktische uitvoering. De separate Gedragscode Muskus- en Beverratten zal dan komen te vervallen.

Bijlage 2 Toelichting

Algemeen

Invasieve exoten zijn een belangrijk en groeiend probleem in alle EU-lidstaten. Ze vormen een grote bedreiging voor de Europese biodiversiteit doordat ze inheemse soorten kunnen verdringen of zelfs doen uitsterven. Ecosystemen kunnen veranderen en ecosysteemdiensten (de directe en indirecte bijdragen van ecosystemen aan het menselijk welzijn) zoals bestuiving, watervoorziening en recreatie in de natuur kunnen worden aangetast. Een aantal invasieve exoten is ook schadelijk voor de gezondheid en/of veiligheid van mensen.³¹

Op 1 januari 2015 is een EU-verordening (1143/2014) van kracht geworden, die gericht is op het voorkomen en beheersen van schade door invasieve exoten aan biodiversiteit en ecosysteemdiensten.³² Centraal in deze verordening staat een lijst met 'invasieve exoten van EU-belang'. Dit is de zogenaamde Unielijst die op 3 augustus 2016 van kracht geworden is. Bij uitvoeringsverordening worden nieuwe soorten op de Unielijst geplaatst. In 2016 is de beverrat (*Myocastor coypus*) aan de verordening toegevoegd.³³ En in 2017 is de muskusrat (*Ondatra zibethicus*) aan de verordening toegevoegd.³⁴

Voor lidstaten geldt de plicht om in de natuur aanwezige populaties muskus- en beverratten op te sporen en te verwijderen. En als dat niet lukt om de populatie zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.³⁵

Om aan deze verplichting te voldoen is in artikel 3.19, tweede lid van de Wnb opgenomen dat gedeputeerde staten er zorg voor dienen te dragen dat in hun provincie het aantal invasieve exoten zoveel mogelijk wordt teruggebracht.

Met dit besluit geven wij uitvoering aan artikel 3.19 Wnb, en maken wij het mogelijk om Muskus- en beverratten, die op de Unielijst staan, in de Provincie Overijssel, op een effectieve en doelmatige manier te kunnen bestrijden.

Muskus- en beverratten brengen o.a. schade toe aan de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Voor de muskusrat is op 21 april 2016 op Europees niveau een risicobeoordeling afgerond, waarin o.a. de mogelijke economische schade, de effecten op habitats en soorten en de volksgezondheid meegenomen is.³⁶

De effecten op de wettelijke belangen zoals genoemd in de Wnb op basis waarvan deze opdracht verstrekt kan worden (*volksgezondheid en openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, visgronden, wateren en andere eigendommen, ter bescherming van wilde flora en fauna, en ter instandhouding van natuurlijke habitats*),³⁷ waren de aanleiding tot plaatsing van de

³¹ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/eu-verordening-1143-2014-invasieve-exoten>

³² Verordening (EU) Nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en De Raad van de Europese Unie van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten;

³³ Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 van de Europese Commissie van 13 juli 2016 tot vaststelling van een lijst van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten krachtens Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad;

³⁴ Uitvoeringsverordening (EU) 2017/1263 van de Europese Commissie van 12 juli 2017 tot actualisering van de bij Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 krachtens Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad vastgestelde lijst van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten.

³⁵ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-muskusrat>

³⁶ EU Non-Native Organism Risk Assessment Scheme; Ondatra zibethicus; 21-04-2016

³⁷ Wet natuurbescherming art. 3.18 in samenwerking met art. 3.17 lid 1 sub b en c.

Datum
18.06.2018
Kenmerk
2018/0307013
Pagina
8
Uw brief

muskus- en beverrat soorten op de Unielijst van EU verordening 1143/2014. De effecten zijn per soort opgenomen in de factsheets van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.^{38 39}

Effecten muskusrat

In het 'factsheet muskusrat' staat het volgende in relatie met de wettelijke belangen:⁴⁰

1. Effecten op het belang van de *bescherming van de wilde flora of fauna*, of in het belang van de *instandhouding van de natuurlijke habitats*:

Dichtheden van 20 of meer dieren per hectare kunnen het overgrote deel van de aanwezige vegetatie in een bepaald jaar vernietigen. Eén muskusrat kan 1,5 m² vegetatie per nacht verorberen, bij voorkeur rietsoorten. Als geconsumeerde plantensoorten achteruitgaan, kunnen niet-geconsumeerde plantensoorten (zoals zeggesoorten) fors in bedekking toenemen, waardoor de vegetatiesamenstelling verandert en rietvelden verdwijnen. Dit beïnvloedt de samenstelling van ongewervelde dieren die in het water leven (aquatische invertebraten) en vernietigt de plekken waar jonge vissen beschutting vinden. Muskusratten eten ook crustacea (als rivierkreeft), insecten en schelpdieren zoals de driehoeksmossel (*Dreissena polymorpha*), maar ook bedreigde mosselen uit geslachten als *Anodonta*, *Unio* en de beekparelmossel (*Margaritifera margaritifera*). Dit is indirect schadelijk voor zeldzame vissoorten die hun eieren in deze schelpdieren leggen, zoals de bittervoorn (*Rhodeus amarus*). Door de graaf- en foerageeractiviteiten en hun ontlasting beïnvloeden muskusratten de abiotische (niet-levende) condities van het ecosysteem, zoals de stikstofhuishouding van de bodem.

Door de activiteiten van de muskusrat verminderen een aantal waterkwaliteitskenmerken, zoals watertemperatuur, hoeveelheid zuurstof en de pH.

2. Effecten op het belang *volksgezondheid en openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang*:

Muskusratten graven onder meer hopen in dijken, waardoor deze verzwakken. Dit is een gevaar voor de veiligheid omdat de kans op instorten en daardoor overstrooming toeneemt. Ze graven ook hopen in oevers van rivieren en vijvers. De oevers raken hierdoor verzwakt en kunnen instorten. Voor het laaggelegen Nederland is de schade die de muskusrat kan toebrengen aan dijken de belangrijkste bedreiging en reden voor bestrijding.⁴¹

Ook (spoor)wegen kunnen verzakken. In afvalwaterzuiveringsinstallaties zorgen vergravingen door muskusratten voor het vermengen van water van verschillende kwaliteitsniveaus, wat de functionaliteit van de installaties vermindert.

³⁸ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-beverrat>

³⁹ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-muskusrat>

⁴⁰ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-muskusrat>

⁴¹ In het rapport *Gevolgen van graverij door muskusratten en beverratten voor de veiligheid van waterkeringen* uit 2006 van BCM wordt geconcludeerd dat: "de veiligheid van een waterkering afneemt door graverij door muskus- en beverratten. Deze conclusie geldt voor alle type waterkeringen, met uitzondering van zeeweringen. De afname van de veiligheid wordt vooral veroorzaakt door een afname van de kruinhoogte van een kering, de stabiliteit van het binnentalud en de erosiebestendigheid van de bekleding."

De muskusrat kan drager zijn van diverse parasieten. Leptospirose (veroorzaker van ziekte van Weil) is de belangrijkste zoönose en kan gevaarlijk zijn voor zowel landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren en ook voor de mens. Daarnaast kan de muskusrat als reservoir dienen voor de gevaarlijke vossenlintworm (*Echinococcus multilocaris*). In Nederland komt de vossenlintworm nog nauwelijks voor in muskusratten maar de verwachting is dat met het aantal besmette vossen ook het aantal besmette muskusratten zal toenemen.

3. Het belang *ter voorkoming belangrijke schade aan gewassen, visgronden, wateren en andere eigendommen*:

Muskusratten veroorzaken schade aan viskwekerijen en aan de landbouw. Ze veroorzaken vraatschade aan landbouwgewassen.⁴² Landbouwvoertuigen kunnen komen vast te zitten of wegzakken in de hollen en koeien kunnen zich verwonden aan hun poten.

De muskusrat kan drager zijn van diverse parasieten. Leptospirose (veroorzaker van ziekte van Weil) is de belangrijkste zoönose en kan gevaarlijk zijn voor zowel landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren en ook voor de mens.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

10

Uw brief

Effecten beverrat

In het 'factsheet beverrat' staat het volgende in relatie met de wettelijke belangen: ⁴³

1. Effecten op het belang van de *bescherming van de wilde flora of fauna*, of in het belang van de *instandhouding van de natuurlijke habitats*:

Door overbegrazing veroorzaakt de beverrat lokale uitsterfing van waterplanten en de destructie van rietkragen en paaiplassen voor vis. Doordat beverratten zich voeden met wortels en jonge scheuten van moerasplanten kan dit leiden tot erosie in kust- en rivierhabitats.

2. Effecten op het belang *volksgezondheid en openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang*:

Beverratten ondermijnen door hun graafactiviteiten oevers van rivieren en dijken, waardoor deze instabiel kunnen worden. Hierdoor wordt de waterafvoer beïnvloedt. De beverrat kan in onze poldergebieden en langs rivieren een bedreiging vormen voor de dijken, die verzwakt worden als de beverrat hollen in de dijk graaft. In Nederland worden beverratten, net zoals muskusratten, daarom actief bestreden.

3. Het belang *ter voorkoming belangrijke schade aan gewassen, visgronden, wateren en andere eigendommen*:

Beverratten zijn een reservoir van verschillende ziektes en veroorzaken schade aan de landbouw. Ze foerageren onder andere op suikerbieten en maïs. De kosten als gevolg van schade door en bestrijding van beverratten in Europa is geschat op ruime € 65 miljoen per jaar.

⁴² In het rapport *Economische schade als gevolg van graverij en vraat door muskusratten* uit 2007 van het LEI in Den Haag is inzicht gegeven in de jaarlijkse economische schade door graverij en vraat van muskusratten. De jaarlijkse schade aan oevers werd geraamd op een bedrag tussen de 1 en 4 miljoen euro. De gevolgschade voor landbouw werd geraamd op 400.000 euro per jaar.

⁴³ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/documenten/dier/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-beverrat>

Andere bevredigende oplossing

Er zijn geen andere bevredigende oplossing dan het bestrijden van de populatie muskus- en beverratten. Het verjagen van muskus- en beverratten zal het risico op schade niet verminderen doch uitsluitend verplaatsen naar een andere locatie.

Het "graafwerend" maken van dijken en oevers is, gezien het hoge aantal kilometers dijken en oevers in Nederland financieel niet haalbaar.

Toelichting artikelsgewijs

I.

De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de bestrijding van muskus- en beverratten. Artikel 3.2A van de Waterwet draagt de zorg voor het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskusratten en beverratten op aan de waterschappen. De waterschappen hebben die verantwoordelijkheid neergelegd bij een aantal bestrijdingsorganisaties.

Op basis van artikel 3.18 lid 1 in samenhang met lid 4 van de Wet natuurbescherming kunnen Gedeputeerde Staten opdracht geven aan bestrijdingsorganisaties om de omvang van de populaties muskus- en beverratten te beperken. Aan de uitvoering van die opdracht kunnen voorwaarden worden gesteld.

II.

Muskusrat en beverrat zijn invasieve diersoorten die door menselijk handelen sinds het begin van de vorige eeuw in Europa en ook in Nederland terecht zijn gekomen. Deze dieren veroorzaken schade aan gewassen, visgronden, wateren en andere eigendommen (met name gewassen en oeverkanten/oeverbeschermingen, en overige waterstaatkundige en infrastructurele werken). Om de wilde flora en fauna te beschermen en natuurlijke habitats in stand te houden en vanwege de volksgezondheid en openbare veiligheid is het noodzakelijk de omvang van de populatie van de muskusrat en van de beverrat te beperken. Door de populatieomvang te beperken worden genoemde risico's verminderd.

III.

Uit het oogpunt van volksgezondheid en openbare veiligheid moet een effectieve bestrijding gewaarborgd zijn. Daarom vinden wij het particuliere belang in dit geval ondergeschikt aan het algemene belang van een effectieve bestrijding. In Artikel 3.18 van de Wet natuurbescherming lid 2 is bepaald dat Gedeputeerde Staten de bevoegdheid hebben om te bepalen dat de bestrijders toegang tot gronden hebben, zo nodig met behulp van de sterk arm.

Daarnaast brengt het verkrijgen van deze toestemming een grote bestuurlijke last met zich mee, én bij weigering van toestemming moet alsnog een opdracht gegeven worden. Daarom kiest de provincie ervoor om door middel van de opdracht te bepalen dat de aangewezen medewerkers van de waterschappen voor de bestrijding van muskusratten en beverratten toegang hebben tot gronden, zo nodig met behulp van de sterke arm.

IV.

In Artikel 3.18 van de Wet natuurbescherming lid 3 is bepaald dat Gedeputeerde Staten de bevoegdheid hebben om te bepalen wat er met de bemachtigde muskus- en beverratten gebeurt. Voor zover gevangen in het buitengebied kunnen de dieren als aas worden achter gelaten. Binnen de bebouwde kom worden de dieren verwijderd. De kadavers kunnen ook aangeboden worden voor onderzoek of gebruikt worden voor het trainen van honden voor de bestrijding.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

11

Uw brief

V en VI.

Op basis van Artikel 3.25 lid 1 van de Wet natuurbescherming moeten Gedeputeerde Staten de middelen aanwijzen die voor het vangen en doden van muskus- en beverratten mogen worden gebruikt.

Muskusrat en beverrat vallen als exoten niet onder de beschermende werking van de Wet natuurbescherming. Ook exoten kunnen bij opdracht ex artikel 3.18 lid 4 Wet natuurbescherming worden bestreden. Deze opdracht komt wat betreft de muskusrat en de beverrat ook voort uit vaststelling door de Europese Commissie van de Unielijst met invasieve uitheemse exoten. Opname op de Unielijst eist van iedere lidstaat dat deze binnen anderhalf jaar na opname op de lijst over effectieve beheermaatregelen beschikt. De middelen die mogen worden gebruikt voor het vangen en doden van dieren worden bij het geven van een opdracht door GS aangewezen (Art 3.25, eerste lid van de Wnb). De te gebruiken middelen zijn ten aanzien van zoogdieren vrij gelaten of niet limitatief opgesomd, waarmee ook gezegd is dat deze middelen wel moeten voldoen aan de aan die middelen gestelde algemene eisen, zoals de plicht te voorkomen dat het dier onnodig lijdt (artikel 3.24, eerste lid en 3.25, derde lid van de Wnb).

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

12

Uw brief

Onderbouwing toegestane vang- en dodingsmiddelen

Bestrijding van muskusrat en beverrat op populatieniveau (populatiebeheer) vergt middelen die actief vangen en middelen die passief vangen. De eerste groep middelen wordt doelgericht geplaatst op plekken waarvan men heeft geconstateerd dat een te vangen dier er gebruik van heeft gemaakt. In het algemeen betreft dit het plaatsen van een klem voor het hol van het te vangen dier. Daarnaast bestaan er klemmen die men plaatst op een plek waar men het te vangen dier aanwezig weet, maar niet weet waar het dier huist. Op zo'n plek kan men ook proberen een dier in een kooi dood of levend te vangen. Al deze middelen moeten (overeenkomstig de door de Unie van Waterschappen vastgestelde gedragscode en werkinstructies, zie bijlage 1b) zodanig worden geplaatst en van ontsnapingsmogelijkheden voor ongewenste vangsten worden voorzien, dat de nadelen van deze middelen zo laag als mogelijk worden gehouden.

Levend gevangen muskusratten en beverratten kunnen - als men het dier eenmaal aan de staart in handen heeft - effectief worden doodgeslagen. Levend gevangen muskusratten en beverratten die in een kooi zitten kunnen effectief met een kort of lang vuurwapen of luchtdrukwapen worden gedood. Daarnaast kan het voorkomen dat muskusratten en beverratten effectiever geschoten kunnen worden dan gevangen, bijvoorbeeld op het moment dat gronden onder water lopen. Ook is het soms nodig een dier dat men niet met een vangmiddel te pakken krijgt met het geweer te doden indien dat dier ter plaatste niet langer getolereerd kan worden.

Uit het jaarverslag van het samenwerkingsverband van Waterschappen (Muskus- en Beverrattenbeheer Noordoost-Nederland) blijkt dat de bestrijding leidt tot dalende aantallen muskusratten. In het werkgebied van het Waterschap Drents Overijsselse Delta is het aantal vangsten van muskusratten in 2017 ten opzichte van 2016 met 27% gedaald. Het aantal uren dat door medewerkers aan vangst besteed werd, bleef in de twee jaren nagenoeg gelijk. Er is al sinds 2014 een dalende lijn in het aantal vangsten per jaar voor het werkgebied van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Ook het aantal gevangen beverratten blijkt ten opzichte van 2016 licht gedaald te zijn. Uit de cijfers uit het jaarverslag blijkt dat de gebruikte middelen en methoden effectief zijn voor het verminderen van de aantallen muskusratten en beverratten.⁴⁴

⁴⁴ Jaarverslag 2017, Muskus- en Beverrattenbeheer Noordoost-Nederland, H.H.T. van der Steen, 16 mei 2018

VII.

Muskus en beverratten kunnen zich in de bebouwde kom bevinden maar bevinden zich vooral in het veld. Bestrijding zal hoofzakelijk in het veld plaats vinden. In Artikel 3.25 lid 4 van de Wet natuurbescherming is bepaald dat Gedeputeerde Staten de bevoegdheid hebben om de muskus- en beverrattenbestrijders toe te staan dat zij zich buiten gebouwen mogen bevinden met de vang- en dodingsmiddelen zoals die in dit besluit genoemd zijn in lid V en VI. In Artikel 3.24 lid 2 staat dat het verboden is zich buiten gebouwen te bevinden met in het Besluit natuurbescherming in Artikel 3.10 aangewezen middelen die geschikt zijn voor het doden of vangen van dieren, of met materialen ter onmiddellijke vervaardiging van die middelen, indien redelijkerwijs moet worden aangenomen dat die middelen of materialen zullen worden gebruikt voor het doden of vangen van dieren. In Artikel 3.25 lid 4 staat dat GS ontheffing kan verlenen van het verbod van Artikel 3.24 lid 2.

In dit artikel staan wij de personen als bedoeld onder III toe zich buiten gebouwen te bevinden met de onder V en VI genoemde vang- en dodingsmiddelen.

Uit Nota van toelichting op de Wnb (blz. 157) blijkt dat onder het begrip "geweer", zoals gebruikt in de wet en in de onderhavige artikelen, ook luchtdrukgeweren moeten worden begrepen.

In Artikel 3.26 lid 1 van de Wnb wordt aangegeven wanneer het verboden is het geweer te gebruiken. In Artikel 3.26 lid 1d onder 3 staat dat voor de bestrijding van exoten het gebruik van het geweer in het kader van een 'opdracht' (ex. Artikel 3.18 lid 1 en lid 4) toegestaan is.

VIII

In Artikel 3.26 lid 1b van de Wnb in samenwerking met Artikel 3.12 van het Besluit natuurbescherming staat dat het verboden is het geweer te gebruiken op gronden, niet zijnde een jachtveld dat voldoet aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels. In artikel 3.26 lid 3 staat dat wij ontheffing kunnen verlenen van de regel in Artikel 3.26 lid 1b van de Wnb. Omdat schade ook bestreden moet kunnen worden met het geweer in een gebied dat niet aan de regels van een jachtveld voldoet, staan wij dit toe in artikel VIII.

IX

Omdat muskus- en beverratten ook binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid voorkomen, en de wet het gebruik van het geweer al dan niet voorzien van geluiddemper binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid, van de wet niet toestaat, geven wij in artikel IX die toestemming;

X en XI.

Omdat middelen en methoden van bestrijding moeten voldoen aan de gestelde algemene eisen, zoals de plicht te voorkomen dat het dier onnodig lijdt (artikel 3.24, eerste lid en 3.25, derde lid van de Wnb), nemen wij deze twee voorschriften op.

Het merendeel van de levend vangende kooien van de bestrijdingsorganisatie 'Muskus- en beverratten Noordoost Nederland' zijn uitgerust met een kooizender, waardoor realtime geregistreerd kan worden of er een dier gevangen is. De levend vangende kooien zonder zo'n zender dienen minimaal iedere 24 uur gecontroleerd te worden om onnodig lijden van gevangen dieren te voorkomen.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

13

Uw brief

XIII.

Gedeputeerde Staten kunnen bij extreme winterse omstandigheden of bij extreme perioden van grote en langdurige warmte de jacht op alle wildsoorten opschorten.

Muskus en Beverratten zijn geen wild in de zin van de Wet natuurbescherming. Juist een vorstperiode kan een weersomstandigheid zijn die nodig is om uitstroom te voorkomen en de populatie in toom te houden.

Nadelen van extreme warmte of kou kunnen veelal door uitvoeringsmaatregelen worden voorkomen waardoor geen onnodig lijden bij levend gevangen dieren optreedt. Gedeputeerde Staten kunnen bij genoemde weersomstandigheden ook besluiten deze opdracht op te schorten. Afhankelijk van de lokale omstandigheden kan dat besluit gelden voor de gehele of voor delen van de provincie.

Een overweging om de bestrijding stil te leggen bij bijvoorbeeld strenge vorst kan zijn dat men geen verontrusting wil bij de laatste wakken in verband met watervogels.

XIV.

Bestrijding van muskus- en beverratten is mensenwerk in combinatie met het toepassen van bestrijdingsmiddelen. Om er voor te zorgen dat de juist personen met de daarvoor bestemde middelen de gronden betreden zijn aanvullende voorschriften opgesteld. Die aanvullende voorschriften hebben betrekking op het aanwijzen van die bevoegde personen, de inzet van wapens, afstemming met betrekking tot het betreden van gronden, voorkomen van verstoring van natuurwaarden en de wijze van rapporteren over de bemachtigde muskus- en beverratten en eventuele ongewenste bijvangsten.

XV.

Dit betreft de formele inwerkingtreding van dit besluit.

XVI.

Dit betreft de looptijd van de opdracht.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

14

Uw brief

Toelichting Aanvullende voorschriften

1. De handhaving van de Wet natuurbescherming berust bij Gedeputeerde Staten. Om te voorkomen dat onbevoegde personen zich met vang- en dodingsmiddelen op de gronden begeven dienen de personen die door bestrijdingsorganisaties zijn gemachtigd voor uitvoering van deze opdracht zich te kunnen legitimeren en de schriftelijke machtiging te overleggen.

2. Wanneer muskus- en beverrattenbestrijders verwijtbaar in strijd handelen met de voorschriften, de Wet natuurbescherming of de landelijke interne gedragscode muskus- en beverratten van de Unie van Waterschappen of de Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen, behouden Gedeputeerde Staten zich het recht voor om de bestrijdingsorganisatie te verzoeken die personen van hun taak te ontheffen.

3. Een bestrijdingsorganisatie kan besluiten het gebruik van een hond of het gebruik van een vuurwapen aan bestrijders toe te staan (permanent of tijdens een bepaalde actieperiode etc.). Het is niet de bedoeling dat iedere bestrijder een vuurwapen mag gebruiken. De regelgeving rond het gebruik van een vuurwapen beperkt de bestrijder immers ook sterk bij de uitvoering van die bestrijding.

4. In natuurgebieden kan door de bestrijding risico ontstaan op verstoring of beschadiging van natuurwaarden. Daarom is het algemene uitgangspunt dat bij bestrijding altijd vooraf overleg plaats vindt met de beheerder van het natuurterrein. In het overleg met de beheerder met betrekking tot periode en tijdstip van de bestrijdingsactiviteiten en de manier van bestrijden wordt uitgegaan van het zo weinig mogelijk aantasten van de natuurwaarden. Bestrijding binnen Natura-2000 terreinen wordt bij voorkeur uitgevoerd in perioden van het jaar dat doelhabitats en doelsoorten het minst kwetsbaar of afwezig zijn, een en ander in overleg met de beheerder en in aansluiting op het Natura 2000-beheerplan van het gebied. Ook gebruik van vervoermiddelen dient in dat licht te worden afgewogen. Is de bestrijding in het beheerplan niet geregeld of wordt de bestrijding uitgevoerd op een wijze die op gespannen voet staat met de beheerdoelstellingen, dan kan een toetsing of vergunning in het kader van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming vereist zijn.

5. + 6. Om de bestrijding zo effectief mogelijk uit te kunnen voeren en om zo nodig de manier van bestrijden aan te kunnen passen is het van belang om inzichtelijk te maken welke vangsten en eventuele bijvangsten worden gedaan. De betreffende informatie kan leiden tot het adviseren aan Gedeputeerde Staten met betrekking tot aanpassing van de opdracht. Ook kan de rapportage bijdragen aan het verbeteren van de vangtechnieken en het verder verbeteren van de verschillende werkinstructies die door de Unie van Waterschappen worden uitgegeven in het kader van de landelijke interne Gedragscode Muskus- en Beverratten.

6. Gebruikelijk is dat alle vangsten op GPS worden ingevoerd.

Datum

18.06.2018

Kenmerk

2018/0307013

Pagina

15

Uw brief